

บทนำ

ความเป็นมา

ในสังคมประชาธิปไตย มักเกิดกระแสการเรียกร้องความมีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม สิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคล ฯลฯ โดยสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้จะต้องมีความเสมอภาค คือต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลด้วย อันเป็นรากฐานของ "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" หรือหลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งรัฐจะต้องให้ความเคารพไม่ใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซง โดยปราศจากกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตย

จากกระแสดังกล่าวข้างต้น เป็นมูลเหตุให้ประชาชนเกิดความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ซึ่งหนทางที่จะทำได้นั้น ประชาชนจะต้องมีสิทธิในการรับรู้ (Right to know) ข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อได้ทราบถึงกระบวนการตัดสินใจและการบริหารราชการของรัฐว่าดำเนินการในเรื่องใดไว้อย่างไร และเพื่อใคร เป็นการควบคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ เกิดความโปร่งใสในการบริหารราชการ ตลอดจนคุ้มครองสิทธิของประชาชน คือประชาชนจะได้ทราบว่าตนเองได้สิทธิหรือเสียสิทธิประโยชน์คุ้มค่ากับผลที่ได้รับจากการดำเนินการตามนโยบายของรัฐหรือไม่ และเพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งสิทธิในการรับรู้ดังกล่าว ประชาชนยังได้เรียกร้องให้มีการบัญญัติไว้เป็นกฎหมายในรัฐธรรมนูญเช่นอารยประเทศที่มีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ปฏิบัติกันมา

หันมามองในประเทศไทย ในการรับรองสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้เริ่มกำหนดการรับรองสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 ใน มาตรา 48 ทวิ แต่เป็นลักษณะจำกัด คือ ผู้ประสงค์จะตรวจสอบข้อมูลต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย มีใจความว่า

"บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารจากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในเมื่อการนั้นมีหรืออาจจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

และต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 ซึ่งได้กำหนดการรับรองสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างชัดเจนโดยไม่ต้องจำกัดว่าต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียเช่นในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ทั้งนี้ โดยมีหลักการว่าต้องเปิดเผยทั้งหมด เว้นแต่กรณีเป็นความลับที่แท้จริงและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น (เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น) นอกจากนี้เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ก็ยังได้กำหนดการรับรองสิทธิดังกล่าว โดยมีเนื้อหาใกล้เคียงและสอดคล้องกับหลักการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ประกาศใช้ก่อนแล้ว ดังปรากฏในหมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 58 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”¹

อย่างไรก็ดีสิทธิตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็มีข้อแตกต่างกันบางประการ กล่าวคือรัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ส่วนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการขยายความคุ้มครองรวมถึงข้อมูลข่าวสารในครอบครองหรือในความดูแลของหน่วยงานของรัฐโดยไม่จำกัดว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือไม่

นับว่าเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่ทำให้ราชการไปสู่ระบบเปิดมากที่สุด ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องเตรียมการและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และดำเนินการตามประกาศ กฎกระทรวง และมติคณะรัฐมนตรี

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและวิธีการดำเนินการตามกฎหมาย ผู้เขียนจึงเห็นควรจัดทำเอกสารฉบับนี้ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และมีวิธีดำเนินการในการให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน รวมทั้งถ้าปฏิบัติงานตามหน้าที่แล้วกฎหมายจะคุ้มครองอย่างไร ดังต่อไปนี้

¹ สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2543) น. 2-3.

- ส่วนที่ 1 ความหมายของคำและประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ
- ส่วนที่ 2 การให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน
- ส่วนที่ 3 ความเกี่ยวพันของกฎหมายอื่นกับการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ
- ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ
- ส่วนสุดท้าย ภาคผนวก
-

บทที่ 1

ความหมายของคำและประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ

คำนิยาม

กฎกระทรวง¹ หมายความว่า บทบัญญัติที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีฐานะเท่าพระราชบัญญัติ เป็นต้นว่า ประมวลกฎหมาย พระราชกำหนด,เดิมเรียกว่า กฎเสนาบดี

การพิจารณาทางปกครอง² หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง

ข้อบังคับ³ หมายความว่า บทบัญญัติซึ่งกำหนดขึ้นไว้เป็นระเบียบในการปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย

ข้อมูลข่าวสาร⁴ หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการ⁵ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

คณะกรรมการ⁶ หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

คนต่างด้าว⁷ หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและนิติบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือให้ถือว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ
- (2) สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว
- (3) สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว

^{1,3} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน 2543)

² มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

^{4,5,6,7} มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

(4) นิติบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินกึ่งหนึ่ง เป็นคนต่างด้าว

นิติบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) ถ้าเข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่น ให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว

คนไร้ความสามารถ¹ หมายความว่า คนวิกลจริตซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
คนเสมือนไร้ความสามารถ² หมายความว่า บุคคลที่ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ เพราะกายพิการ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ประพฤติสุรุษสุร้ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา และศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

ครอบครอง³ หมายความว่า ยึดถือทรัพย์สินไว้โดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน อันทำให้บุคคลได้มาซึ่งสิทธิครอบครอง ทั้งนี้จะยึดถือไว้เองหรือบุคคลอื่นยึดถือไว้ให้ก็ได้

ความรับผิดชอบ⁴ หมายความว่า พันธกรณีหรือภาระหน้าที่ซึ่งผูกพันตามกฎหมาย ที่จะต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ค่าธรรมเนียม⁵ หมายความว่า ค่าบริการที่เรียกเก็บตามกฎหมาย

คำขอ⁶ หมายความว่า หนังสือที่ยื่นต่อทางราชการเพื่อขอให้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้ยื่น

คำร้อง⁷ หมายความว่า คำขอที่ยื่นต่อทางราชการเพื่อให้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้ร้อง

คำสั่งทางปกครอง⁸ หมายความว่า คำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบใช้อำนาจทางให้ปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามกฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวังหรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎด้วย

คู่กรณี⁹ หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอ ผู้อยู่ได้บังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้มาในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง

^{1,2,3,4,5,6,7} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์

ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน 2543)

^{8,9} มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

เงื่อนไข ¹ หมายความว่า ข้อความอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผลหรือสิ้นผลต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ² หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

โดยสุจริต ³ หมายความว่า โดยซื่อสัตย์ เปิดเผย หรือโดยไม่รู้ถึงสิทธิของบุคคลอื่นที่ดีกว่า

บุคคล ⁴ หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

ผู้ใช้อำนาจปกครอง ⁵ หมายความว่า บิดามารดาที่มีอำนาจปกครองบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ผู้พิทักษ์ ⁶ หมายความว่า บุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองดูแลคนเสมือนไร้ความสามารถ

ผู้เยาว์ ⁷ หมายความว่า บุคคลผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ผู้สืบสันดาน ⁸ หมายความว่า ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา ได้แก่ ลูกหลาน เหลน ลื้อ

ผู้อนุบาล ⁹ หมายความว่า บุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองดูแลคนไร้ความสามารถ

ราชกิจจานุเบกษา ¹⁰ หมายความว่า หนังสือของทางราชการที่ออกเป็นรายสัปดาห์ โดยสำนักงานราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำหรับลงประกาศเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนประกาศของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งประกาศเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน บริษัท

ละเมิด ¹¹ หมายความว่า จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิ

วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ¹² หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

1,2,3,5,6,7,8,9,10,11 ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน 2543)

⁴ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

¹² มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

หน่วยงานของรัฐ¹ หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

อนุโลม² หมายความว่า นำมาใช้โดยอาศัยหลักการอย่างเดียวกันแต่ให้แก้ไขในรายละเอียดได้ตามควรแก่กรณี

อายุความ³ หมายความว่า ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้อง บังคับฟ้องหรือร้องทุกข์

อุทธรณ์⁴ หมายความว่า ยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่

ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้จำแนกข้อมูลข่าวสารของราชการทั้งหมดออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ เพื่อความสะดวกในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องส่งไปพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา (ตามมาตรา 7) ได้แก่

- (1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
- (2) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- (3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับ

หน่วยงานของรัฐ

(4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

- (5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

^{2,3,4} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน 2543)

1.2 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดู ในห้องที่จัดให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน (ตามมาตรา 9) ได้แก่

- (1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว
- (2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา (7) 4
- (3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- (4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน
- (5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง
- (6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ
- (7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่ตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย
- (8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

1.3 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ (ตามมาตรา 26) ซึ่งหมายถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือข้อมูลข่าวสารของราชการที่พ้นอายุการเก็บ ได้แก่ กรณีข้อมูลข่าวสารของราชการเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีอายุการเก็บเกิน 75 ปี และข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไปมีอายุการเก็บเกิน 20 ปี ต้องส่งมอบแก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

1.4 ข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการนอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการ ตาม 1.1, 1.2 และ 1.3 ที่ประชาชนมายื่นคำขอเป็นการเฉพาะราย (ตามมาตรา 11) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐเก็บรักษาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยไม่มีลักษณะข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 และ มาตรา 15 รวมกับข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะตามมาตรา 15 แต่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้เปิดเผยได้

2. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ไม่ต้องเปิดเผย ได้แก่

2.1 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยไม่ได้ (ตามมาตรา 14) คือ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2.2 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจไม่ต้องเปิดเผย (ตามมาตรา 15) คือ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับให้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

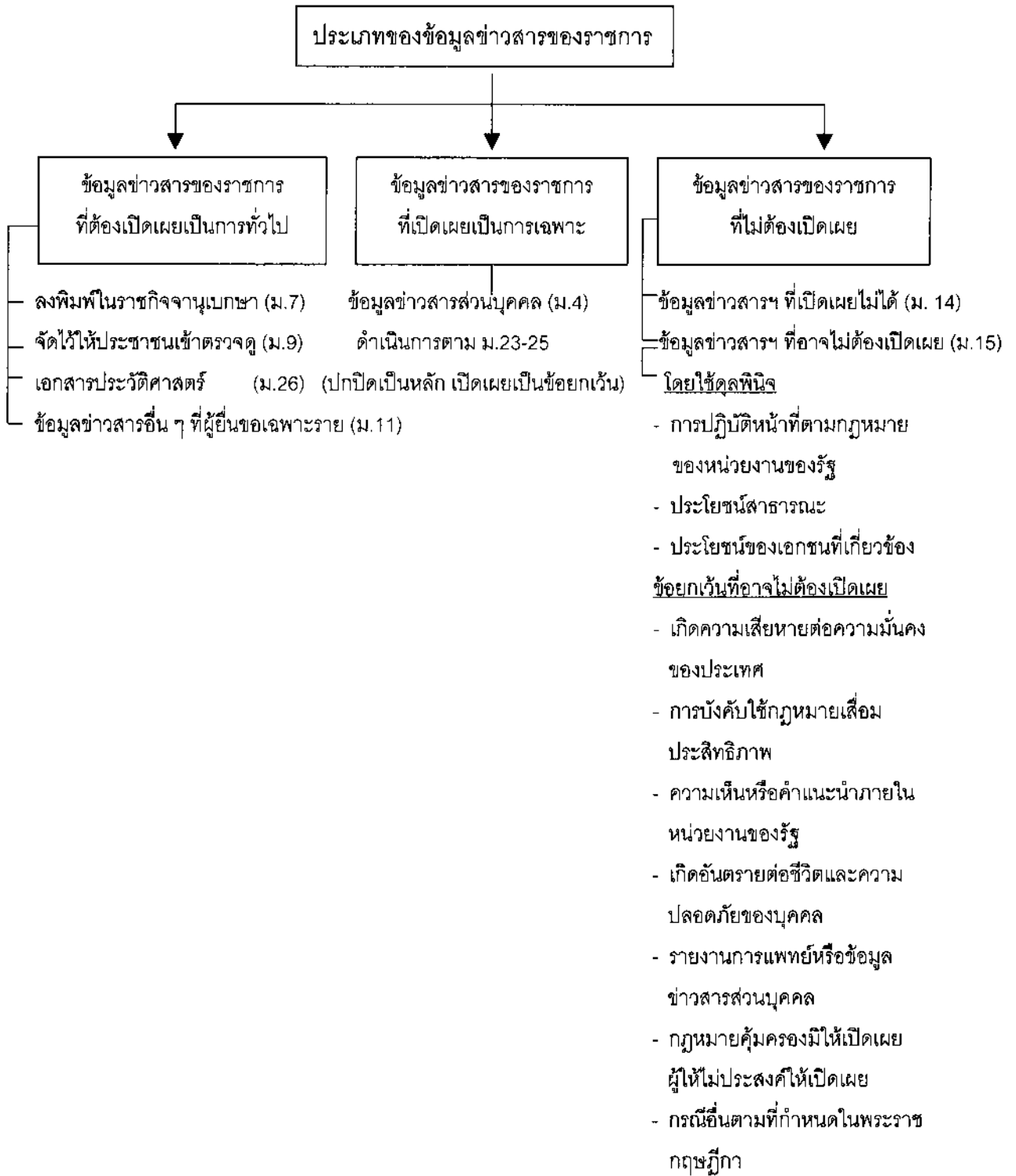
(5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

(7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยเป็นการเฉพาะ คือ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ตามมาตรา 4) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษาระดับการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แขนบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องให้ความคุ้มครอง โดยวิธีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และการตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยเจ้าของข้อมูล

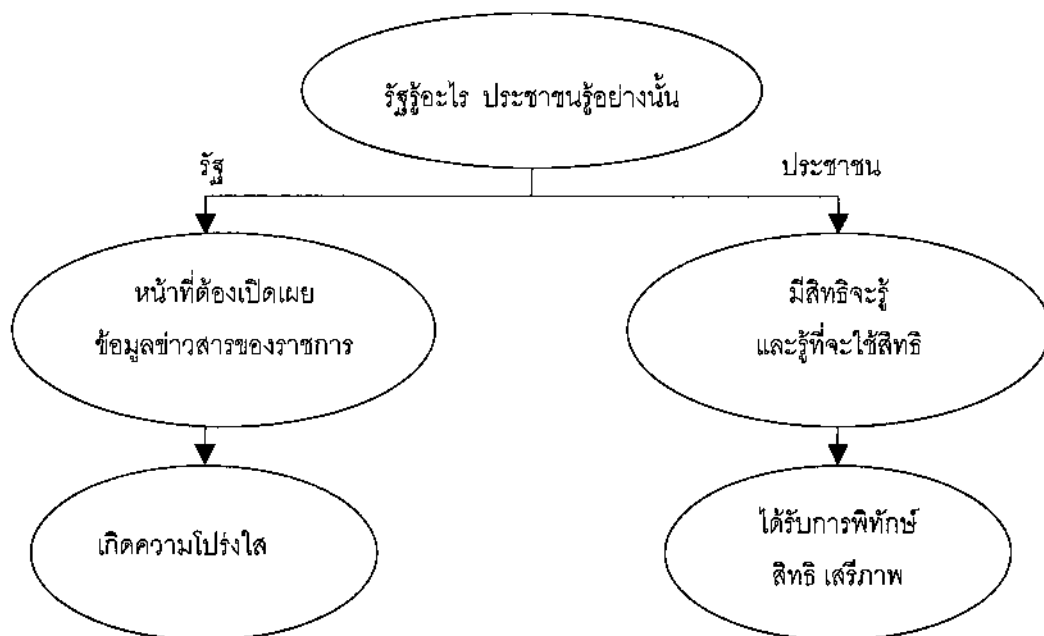
แผนภูมิการจำแนกประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ

บทที่ 2

การให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน

"รัฐรู้อะไร ประชาชนรู้อย่างนั้น"¹ คำกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากแนวความคิดในการรับรองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากสังคมแบบประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ทำให้รัฐเกิดความโปร่งใส ส่วนประชาชนก็ได้รับความเป็นธรรมในการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ ดังจะเห็นได้จากแผนภูมिนี้

ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่เตรียมการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐได้เตรียมการ และดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2541 โดย

(1) ได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ในปีงบประมาณ 2543 ในการเร่งรัดปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง สามารถให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

¹ คำกล่าวของนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี

(2) ได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ระดับหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ประสานงานข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้อย่างถูกต้อง โดยได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(3) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลข่าวสารเพื่อบริหารงานและกำกับดูแล การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นการเฉพาะ

(4) ให้นำหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัด ประเภทข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. 2540

(5) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้คัดเลือกสำนักงานประกันสังคมเป็น หน่วยงานตัวอย่างในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดย สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้รายงานต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2543

1.2 เตรียมบุคลากร สถานที่ และวิธีการบริการ เพื่อจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของ ราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู ตามมาตรา 9 ซึ่งต้องดำเนินการตามประกาศคณะ กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูล ข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2541 ดังนี้

(1) ได้จัดสถานที่สำหรับบริการประชาชน คือ

- ส่วนกลางให้สำนักสารสนเทศแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นสถานที่ ติดต่อกับให้คำแนะนำ และให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการ ตลอดจนเป็นศูนย์กลาง ประสานงานกับส่วนราชการ เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม

- ส่วนภูมิภาคให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดทุกจังหวัดเป็น สถานที่ติดต่อกับให้คำแนะนำ และให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(2) ได้ให้หน่วยงานที่ให้บริการตามข้อ (1) จัดทำดัชนีของข้อมูลข่าวสารของ ราชการที่มีรายละเอียดเพียงพอ เช่นหมวดหมู่และชื่อเรื่องของข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้ ประชาชนสามารถค้นหาได้เอง

(3) ในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน ได้กำหนดระเบียบ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2543 เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึง ถึงความสะดวกของประชาชน

2. หน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป

2.1 หน้าที่ส่งข้อมูลข่าวสารของราชการไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (ตาม มาตรา 7) มาตรานี้กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐเป็นฝ่ายเริ่มเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เสียเอง ไม่ต้องรอให้มีผู้ใดร้องขอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการเผยแพร่ไปให้มากที่สุด ดังนี้

(1) รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน สรุปอำนาจหน้าที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือ คำแนะนำในการติดต่อ (ตามมาตรา 7(1) ,(2) ,(3),) ซึ่งจะเป็ประโยชน์เบื้องต้นที่ประชาชนจะ ได้ค้นหาหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องที่ตนเกี่ยวข้องได้

โดยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สังคมได้ส่งไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 115 ตอนพิเศษ 70 ง. เมื่อ วันที่ 17 สิงหาคม 2541 ข้อมูลข่าวสารที่ส่งไปลงพิมพ์เป็นข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 9 ธันวาคม 2540 ซึ่งต้องดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกิดขึ้น ก่อนวันที่ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ใช้บังคับ

(2) รวบรวม กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็น การทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง (ตามมาตรา 7 (4))

ในมาตรา 7 (4) นี้ มีหลายหน่วยงานไม่เข้าใจว่าคืออะไร มีสภาพอย่างไร และมีผลครอบคลุมถึงไหน ในทางปฏิบัติสิ่งที่เป็น "กฎ" อาจเรียกกันหลายชื่อ เช่น ข้อกำหนด ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ ระเบียบ ฯลฯ ในหลายกรณีสิ่งซึ่งโดยชื่อแล้วไม่น่าจะเป็นกฎแต่เนื้อหา กลับเป็นกฎ ดังนั้น ในมาตรา 7 (4) จึงได้กล่าวถึงมติคณะรัฐมนตรี คำสั่ง หนังสือเวียน แบบแผน นโยบาย หรือการตีความที่เนื้อหา มีสภาพอย่างกฎไว้ด้วย

โดยทั่วไปมักจะอธิบายว่า กฎ คือ "หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยยังไม่เกิดผลข้อเท็จจริงกรณีใดกรณีหนึ่งโดยตรงต่อเมื่อมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตรงกับที่กำหนดใน กฎนั้นแล้วจึงจะเกิดสภาพบังคับตามกฎหมาย"¹ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติอาจ

¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

(กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี), น.9.

เทียบได้จากความหมายของคำว่ากฎที่เขียนไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คือ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด หรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ กฎจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่ใช่เป็นเรื่องที่มีผลบังคับแก่บุคคลใดหรือกรณีใดโดยเฉพาะ ดังนั้น คำสั่งใดที่ออกไปแล้วมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่หรือสถานภาพของบุคคลใดหรือกรณีใดโดยเฉพาะ ที่เรียกในภาษากฎหมายว่า “คำสั่งทางปกครอง” จึงไม่ใช่กฎ เช่น คำสั่งอนุมัติให้ข้าราชการเบิกค่ารักษาพยาบาล ทำให้ข้าราชการมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ตามอัตราที่ทางราชการกำหนด หรือ คำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการคนใดคนหนึ่ง หรือคำสั่งแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง เป็นต้น หน่วยงานจึงไม่ต้องนำคำสั่งเหล่านี้ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

ข้อยกเว้นของมาตรา 7 นี้ คือถ้าข้อมูลข่าวสารใดได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนสมควรแล้ว และมีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้น ก็ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐ ได้ส่งข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

นอกจากหน่วยงานของรัฐจะต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการที่กำหนดในมาตรา 7 ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องรวบรวมและจัดข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแจกก็ได้ ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น โดยให้อยู่ในดุลพินิจว่าจะขายหรือแจกตามที่เห็นสมควร

ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ตามมาตรา 7 (4) ถ้ายังไม่ได้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา จะนำมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้ใดไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะารู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นตามเป็นจริงก่อนแล้วเป็นเวลาพอสมควร (ตามมาตรา 8)

2.2 หน้าที่จัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้สำหรับให้ประชาชนเข้าตรวจดู (ตามมาตรา 9) มาตรานี้หน่วยงานของรัฐต้องจัดข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างน้อยที่ประชาชนควรรู้ไว้ 8 ประเภท ยกเว้นข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามมาตรา 14 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยตามมาตรา 15 และข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดู ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา 14 หรือ 15 อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอน หรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้

2.3 หน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการแก่ประชาชนเป็นการเฉพาะราย (ตามมาตรา 11) กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดหาข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา 9 และข้อมูล

ข่าวสารของราชการที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้า ซึ่งได้แก่ เอกสารประวัติศาสตร์ ตาม มาตรา 26 ให้แก่ผู้มายื่นคำขอเป็นการเฉพาะรายและคำขอของผู้ที่ระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้มาขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้ยื่นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยข้อมูลข่าวสารที่จัดให้มีลักษณะดังนี้

(1) เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ยกเว้นกรณีที่มีการแปรสภาพจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด เพื่อให้เป็นเอกสาร อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาว่า กรณีที่ขอนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้น หรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้ และไม่เป็นการต้องห้ามถ้าหน่วยงานของรัฐจะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ แต่จะต้องเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น

(2) กรณีข้อมูลข่าวสารมีสภาพที่อาจบอบสลาย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ไ้

2.4 หน้าที่จัดทำสำเนาและรับรองสำเนาถูกต้องแก่ข้อมูลข่าวสารของราชการ (ตามมาตรา 9 และ 11) กฎหมายกำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตามย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ หรือข้อมูลข่าวสารของราชการที่ประชาชนมายื่นคำขอเป็นการเฉพาะราย โดยสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้เรียกค่าธรรมเนียมในการให้บริการข้อมูลข่าวสารนี้ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่าด้วยการเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ความเห็นชอบแล้ว

สิทธิของคนต่างด้าวในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 9 หรือ มาตรา 11 ในกรณีนี้คนต่างด้าวอาจมีสิทธิอยู่อย่างจำกัดในการที่จะเข้าตรวจดูหรือยื่นขอข้อมูลข่าวสารของราชการ ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้อง เนื่องจากกฎหมายบัญญัติว่าคนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา 9 หรือมาตรา 11 นี้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีอาจจะออกกฎกระทรวงกำหนดให้สิทธิของคนต่างด้าวตามมาตรา 9 หรือ 11 นี้น้อยกว่าที่กฎหมายให้ไว้แก่คนไทย คือให้สิทธิคนต่างด้าวในเรื่องปกป้อง

สิทธิของตนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการจำกัดสิทธิดังกล่าวนั้น อาจไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากหากคนต่างด้าวมีคนรู้จักเป็นคนไทย ก็อาจขอให้คนไทยใช้สิทธิแทนก็ได้

2.5 **หน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ขอข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีได้อยู่ในความควบคุมดูแลของตน ให้ติดต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น โดยไม่ชักช้า (ตามมาตรา 12)** เหตุผลเพราะว่าหน่วยงานของรัฐมีจำนวนมากและยังมีการแบ่งงานไม่ชัดเจนหรือซ้ำซ้อนกัน ซึ่งเป็นการยากที่ประชาชนทั่วไปจะรู้ว่าข้อมูลข่าวสารใดอยู่ในความดูแลของหน่วยงานของรัฐหน่วยใด ดังนั้น ผู้ขอข้อมูลข่าวสารจึงอาจขอข้อมูลข่าวสารผิดหน่วยงาน กฎหมายจึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ขอข้อมูลข่าวสารนั้น ไปติดต่อหน่วยงานของรัฐให้ถูกหน่วยงาน และถ้าเห็นว่าข้อมูลข่าวสารนั้นได้ระบุนำห้ามการเปิดเผยได้ตามระเบียบที่กำหนดในมาตรา 16 กล่าวคือ เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการ พ.ศ. 2544 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้น พิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

3. **หน้าที่พิจารณาสั่งเปิดเผยหรือมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่ไม่ต้องเปิดเผย**

เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างหนึ่งอย่างใด หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและดำเนินการตามมาตรา 11 เสร็จแล้วต้องตรวจสอบต่อไปว่าข้อมูลข่าวสารของราชการที่ขอมานั้นเป็นข้อมูลข่าวสารที่เข้าข่ายไม่ต้องเปิดเผยตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือไม่

ในกรณีข้อมูลข่าวสารในครอบครองของหน่วยงานของรัฐใดเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ได้บังคับของมาตรา 14 หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้ ส่วนข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ ซึ่งเป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจคือ ข้อมูลข่าวสารที่นำมาพิจารณาต้องเป็นข้อมูลข่าวสารลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 15 วรรคแรก (1) - (7) และมีเหตุผลสมควรสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นๆ โดยคำนึงถึงหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

การใช้ดุลพินิจข้างต้นจึงต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ซึ่งกำหนดเกณฑ์เป็นข้อพิจารณาไว้ 3 เกณฑ์ประกอบกัน คือ (1) หลักความเหมาะสม (2) หลักความจำเป็น (3) หลักความสมดุล กล่าวคือ ก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้ดุลพินิจสั่งการจะต้องตรวจสอบเกณฑ์ทั้งสามนี้ก่อน¹ ดังนี้

¹ ชาญชัย แสวงศักดิ์, บรรณเจติ สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกับข้อพิจารณาทางกฎหมายปกครอง (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2543), น.69.

(1) หลักความเหมาะสม

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะต้องสอดคล้องกับ "หลักความเหมาะสม" ซึ่งหมายถึง เป็นมาตรการที่อาจทำให้บรรล่วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้ มาตรการอันใดอันหนึ่งจะเป็น มาตรการที่ไม่เหมาะสม หากมาตรการนั้นไม่อาจบรรล่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ หรือการ บรรล่วัตถุประสงค์นั้นเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

(2) หลักความจำเป็น

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับ "หลักความเหมาะสม" แล้ว จะต้องเป็น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับ "หลักความจำเป็น" ด้วย การเปิดเผยข้อมูลที่ สอดคล้องกับ "หลักความจำเป็น" หมายถึง ไม่มีมาตรการอื่นใดที่หลีกเลี่ยงได้ หากมีทางเลือก เลี่ยงไปใช้มาตรการอย่างอื่นได้โดยให้ผลเท่ากันหรือดีกว่า

(3) หลักความสมดุล

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น นอกจากจะต้องสอดคล้องกับหลักทั้งสองดังกล่าว ข้างต้นแล้ว ยังจะต้องสอดคล้องกับ "หลักความสมดุล" อีกด้วย ซึ่งหมายถึง มาตรการที่นำ มาใช้นั้นประโยชน์ที่ได้รับจะต้องมีน้ำหนักและเหตุผลสมควรกว่าที่สูญเสียไป โดยชั่งน้ำหนัก ระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนบุคคล (ทั้งของบุคคลผู้ขอข้อมูลและของบุคคลอื่น ที่อาจถูกกระทบกระเทือนจากการขอข้อมูลของผู้ขอข้อมูล)

กรณีการสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ จะต้องระบุว่าเปิดเผยไม่ได้เพราะ เป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และเพราะสาเหตุใด ทั้งนี้ จะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดเพิ่มเติมด้วย ก็ได้ และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของ เจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติว่าข้อมูลข่าวสารของราชการจะเปิดเผยต่อ บุคคลใดได้หรือไม่ภายใต้เงื่อนไขเช่นใด และสมควรมีวิธีการรักษาให้รั่วไหลให้หน่วยงานของรัฐ กำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทาง ราชการ พ.ศ. 2544 (ตามมาตรา 16)

กฎหมายให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด ๆ ของทาง ราชการ แม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใดก็ตาม ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้อง รับผิดชอบหากเป็นการกระทำโดยสุจริต (ตามมาตรา 20) ในกรณีดังต่อไปนี้

1. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 15 (1) - (7) ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับ ของราชการ พ.ศ. 2544

2. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 15 (1) – (7) และเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ซึ่งในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไป มีคำสั่งให้เปิดเผยเป็นการทั่วไปและเปิดเผยหรือเฉพาะบุคคลใดเพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่นของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในกรณีนี้จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเหมาะสมก็ได้

อย่างไรก็ตาม แม้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความผิดตามกฎหมาย หากจะพึงมีในกรณีดังกล่าวไปได้

4. หน้าที่แจ้งให้ผู้มีประโยชน์ได้เสียในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด (ตามมาตรา 17)

กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้อื่น ปฏิบัติดังนี้

(1) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งให้ผู้ที่ถูกกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน ได้ทราบว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเกี่ยวกับผู้นั้น

(2) การแจ้งดังกล่าวข้างต้น จะต้องแจ้งด้วยวาจาให้ผู้ที่ถูกกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน ทำหนังสือเสนอคำคัดค้านภายในเวลาอันสมควรตามที่กำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

(3) ถ้ามีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องพิจารณาคำคัดค้าน และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า แต่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มิได้กำหนดแน่นอนว่าภายในกี่วัน กรณีจึงอยู่ในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้ จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ 15 วัน นับแต่วันที่ผู้คัดค้านได้รับแจ้งคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 18 หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้

5. หน้าที่คุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ตามมาตรา 23 – 25) ดังต่อไปนี้

5.1 การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ตามมาตรา 23)

กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้

(1) ต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยจัดเก็บไว้เท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเท่านั้น และเมื่อหมดความจำเป็นจะต้องยกเลิกการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวด้วย

(2) การเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐจะต้องพยายามเก็บข้อมูลข่าวสารจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นจะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(3) ต้องจัดพิมพ์ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในราชกิจจานุเบกษา และต้องตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้ ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล และแหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ต้องตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) ต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ไปใช้โดยไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ถ้าเป็นกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐที่จัดเก็บข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือในขณะที่ขอข้อมูลว่าจะนำข้อมูลไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติเป็นอย่างไร การขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลอาจให้ข้อมูลโดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับ

นอกจากนี้ ถ้าจะมีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ๆ ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบด้วย เว้นแต่การจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ๆ ดังกล่าว จะเป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

5.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (ตามมาตรา 24)

กฎหมายกำหนดว่าห้ามหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตน ไม่ว่าจะเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นก็ตาม เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้ล่วงหน้าหรือได้ให้ในขณะจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้ ยกเว้น การเปิดเผยในกรณีต่อไปนี้

- (1) การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำข้อมูลนั้นไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- (2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (3) การเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานด้านการวางแผน การสถิติ หรือการสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่นอยู่แล้ว
- (4) เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่จะทำให้อันรู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
- (5) เป็นการเปิดเผยเพื่อการตรวจสอบคุณค่าในการเก็บรักษาต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อรับมอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือมีอายุครบกำหนด 75 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 14 หรือมีอายุครบกำหนด 20 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 15 (1) – (7)
- (6) เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ทั้งนี้ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- (7) จำเป็นต้องเปิดเผยเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- (8) เป็นการเปิดเผยต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
- (9) เป็นการเปิดเผยในกรณีอื่น ๆ ตามที่จะได้กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งในอนาคตอาจจำเป็นต้องเพิ่มเติมข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอีก โดยเพียงตราเป็นพระราชกฤษฎีกาก็ได้

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 24 (3) – (9) หน่วยงานของรัฐที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว แม้ไม่ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล แต่จะต้องให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และ

วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2541 ดังนี้

(ก) การจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 24 (3) - (9) ดังกล่าว จะต้องจัดทำสำเนาบัญชีด้วย 1 ชุด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการตามแบบบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่แนบท้ายกฎกระทรวง และเก็บรักษาไว้กับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(ข) ให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บรวบรวมบัญชีหรือสำเนาบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้เป็นระบบกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น เพื่อความสะดวกในการเก็บรักษาของหน่วยงานของรัฐ และการตรวจสอบของบุคคลที่ขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนตามมาตรา 25 กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดู หรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่จะต้องห้ามตามที่มิกฎหมายบัญญัติไว้

(ค) กรณีที่บัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีส่วนที่เห็นควรไม่เปิดเผยแก่ผู้ขอตรวจดูหรือขอยืมอยู่ด้วย หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะตัดรายการใด ออกจากรายการในบัญชีที่จะเปิดเผยก็ได้ แต่อย่างน้อยต้องคงรายการที่แสดงลำดับที่ วัน เดือน ปี ที่ขอตรวจดูหรือขอยืมไว้ และให้แสดงเหตุผลที่ไม่เปิดเผยไว้ในช่องหมายเหตุด้วย

5.3 การตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยเจ้าของข้อมูล (ตามมาตรา 25)

กฎหมายกำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน โดยมีข้อยกเว้นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยตามมาตรา 14 และ 15 โดยบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ แล้วหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้น หรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น ทั้งนี้ ในการจัดข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลเข้าตรวจดู ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผย หน่วยงานของรัฐจะต้องลบหรือตัดทอน หรือทำโดยประการอื่นที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น รวมทั้งหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะวางหลักเกณฑ์ค่าธรรมเนียมในการเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องก็ได้ (นำมาตรา 9 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม)

ในการเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใดก็ตาม ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควร เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

บุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริง ย่อมมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสาร ดังกล่าว แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นเพื่อให้ถูกต้องได้ ซึ่งหน่วยงานของ รัฐที่ได้รับคำขอดังกล่าวจะต้องพิจารณา และแจ้งให้ผู้ขอทราบโดยไม่ชักช้า

หากหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอดังกล่าวไม่ดำเนินการให้ตรงตามคำขอ ผู้ขอ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ หน่วยงานของรัฐแจ้งคำสั่งให้ทราบว่าจะไม่ยินยอมแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสาร ตามคำขอ ทั้งนี้ ผู้ขอจะต้องยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับ ข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ในการดำเนินการเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 23 การเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 24 และสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนตาม มาตรา 25 หากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว เป็นข้อมูลข่าวสารของผู้เยาว์ คนไร้ความ สามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือผู้ถึงแก่กรรมแล้ว กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2541 กำหนดว่า

(ก) กรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิดำเนินการแทนตาม มาตรา 25 วรรคห้า แต่ถ้าผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ ด้วย

(ข) กรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาลมีสิทธิดำเนินการแทน ตามมาตรา 25 วรรคห้า

(ค) กรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถทำการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีการพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีเหตุอื่นทำนองเดียวกัน ให้ผู้พิทักษ์มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 25 วรรคห้า

(ง) กรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และมีได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น บุคคลผู้มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 24 ได้ตามลำดับก่อนหลัง คือ บุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรม คู่สมรส บิดาหรือมารดา ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา และคณะ กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำหรับกรณีตามมาตรา 23 และมาตรา 25 ให้บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตร บุญธรรม คู่สมรส บิดาหรือมารดา ผู้สืบสันดาน และพี่น้องร่วมบิดามารดา มีสิทธิดำเนินการ แทนได้ไม่ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีความเห็นเช่นใดก็ตาม

6. หน้าที่ยื่นมอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่ไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือไม่เปิดเผย แต่ครบกำหนดเวลาเก็บรักษาให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติเพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า (ตามมาตรา 26)

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือมีอายุนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้นครบ 75 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 14 และ ครบ 20 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 15 (1) – (7) หน่วยงานของรัฐจะต้องส่งมอบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่จะได้กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

กำหนดเวลาครบอายุต้องส่งมอบข้อมูลข่าวสารของราชการให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือส่งให้หน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาทั้งสองประเภท อาจขยายกำหนดเวลาส่งมอบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวออกไปอีกได้ในกรณี ดังนี้

(1) เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เอง โดยจะต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับจดหมายเหตุแห่งชาติ

(2) หน่วยงานของรัฐพิจารณาเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ยังไม่สมควรเปิดเผยโดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย และคำสั่งการขยายเวลานั้นจะต้องกำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่จะกำหนดเกินคราวละ 5 ปีไม่ได้

ในการนี้ จะต้องมีการตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายระยะเวลาไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจนเกินความจำเป็น โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 3) (พ.ศ. 2541) ออกตามความใน พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2541 ซึ่งในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จะต้องดำเนินการดังนี้ คือ

ก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องส่งมอบข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติไม่น้อยกว่าสามเดือน ให้จัดทำบัญชีข้อมูลข่าวสารที่จะขอขยายระยะเวลาไม่เปิดเผยพร้อมทั้งเหตุผลยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อยื่นแล้วให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยบุคคลตามความจำเป็นแต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 คน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยบุคคลซึ่งมิได้อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นองค์คณะไม่น้อยกว่าสองในสาม เพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าวและเมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติประการใด ให้ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ

หากมีระเบียบที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องทำลายหรืออาจทำลายข้อมูลข่าวสารของราชการได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา มิให้นำบทบัญญัติตามมาตรานี้มาใช้บังคับ ในที่นี้หมายถึง ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการ พ.ศ. 2544 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 โดยระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการ พ.ศ. 2544 ข้อ 46 กำหนดว่า ในกรณีที่มีการเก็บรักษา ข้อมูลข่าวสารลับชั้นลับที่สุดจะเสี่ยงต่อการรั่วไหลอันจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ประโยชน์แห่งรัฐ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะพิจารณาสั่งทำลายข้อมูลข่าวสารลับชั้นลับที่สุดนั้นได้ หากพิจารณา เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างถึงซึ่งจะต้องทำลาย หรือถ้าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะสั่งทำลาย ข้อมูลข่าวสารลับนอกจากกรณีข้างต้นได้ต่อเมื่อได้ส่งข้อมูลข่าวสารลับให้กองจดหมายเหตุ แห่งชาติ พิจารณาก่อนว่าไม่มีคุณค่าในการเก็บรักษา ส่วนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย งานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ได้กำหนดในเรื่องการทำลายหนังสือราชการ (ข้อมูลข่าวสารของทาง ราชการ) ที่ไม่ได้ส่งวนเป็นความลับให้สามารถทำลายได้ถ้าหนังสือราชการที่ต้องการทำลาย ครบกำหนดอายุการเก็บรักษา ซึ่งในกรณีปกติให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี ให้ส่วนราชการจัดทำ บัญชีหนังสือขอทำลายส่งให้กองจดหมายเหตุแห่งชาติพิจารณาก่อนทำลาย เว้นแต่หนังสือ ประเภทที่ส่วนราชการนั้นได้ขอทำความตกลงกับกรมศิลปากรแล้ว ไม่ต้องส่งไปให้พิจารณา

โดยข้อเท็จจริง ขณะนี้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ยังไม่มี เอกสารประวัติศาสตร์ เพราะเพิ่มก่อตั้งมาได้เพียง 8 ปี จึงยังไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา 26 แต่อย่างใด

7. หน้าที่ในการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2542 ดังนี้

- (1) เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 28 ได้ สอดส่องดูแล พบปัญหาทางปฏิบัติและให้คำปรึกษา แนะนำ หรือพิจารณาให้ความเห็นเรื่อง ร้องเรียน ต่อเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐแล้ว ให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ถือปฏิบัติ ตามอย่างเคร่งครัด โดยให้เร่งรัดดำเนินการเป็นกรณีด่วนที่สุด
- (2) เมื่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ประสานขอความร่วมมือ ในการขอเอกสารหรือขอทราบข้อเท็จจริงประกอบการดำเนินการเรื่องร้องเรียนหรืออุทธรณ์ ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการเร่งรัดจัดส่งเอกสาร หรือให้ข้อเท็จจริง ตามที่ได้รับการประสาน ขอความร่วมมือ

(3) เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้มีคำวินิจฉัยและแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับแจ้งถือปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยเคร่งครัดภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัย

(4) หากหน่วยงานของรัฐแห่งใด มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือการให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ หรือไม่สามารถดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลา ให้แจ้งเหตุผลให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลที่สมควร ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการพิจารณาลงโทษทางวินัยทุกกรณี

8. หน้าที่รายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

สรุปรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของสำนักงานปลัดกระทรวงและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงส่งให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบ ตามแบบรายงานการติดตามประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ปีละ 2 ครั้ง ภายในเดือนเมษายนและตุลาคม เพื่อรวบรวมรายงานต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะรัฐมนตรีต่อไป

แบบรายงานการติดตามประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ

ในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

สำหรับการรายงานงวดเดือนเมษายน ๒๕๔๔

หน่วยงานที่รายงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.....

วันที่รายงาน ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔.....

๑. การปฏิบัติตามมาตรา ๗

๑.๑ การส่งข้อมูลตาม มาตรา ๗ (๑) (๒) และ (๓) ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ
เล่ม ๑๑๕ ตอนพิเศษ ๗๐ ง วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๑
(ระบุเล่ม/ตอน/ว.ค.ป. ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

๑.๒ การส่งข้อมูลตาม มาตรา ๗ (๔) ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ
.....
(ระบุเล่ม/ตอน/ว.ค.ป. ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

ยังไม่มีข้อมูลตาม มาตรา ๗ (๔)

๑.๓ การจัดข้อมูลตาม มาตรา ๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ไว้เผยแพร่ ณ หน่วยงาน

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ

๒. การปฏิบัติตาม มาตรา ๘

๒.๑ การจัดสถานที่ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ
ณ ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน..
(ระบุที่ตั้งห้องข้อมูลข่าวสาร)

๒.๒ การจัดทำครรชนีสำหรับค้นข้อมูลตาม มาตรา ๘

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ

๒.๓ การจัดทำมีข้อมูลตาม มาตรา ๘ ไว้ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้อย่างสะดวก

ดำเนินการแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการ

๒.๔ การให้บริการแก่ประชาชน

- ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ถึง ๑ เมษายน ๒๕๔๔

ผู้มาใช้บริการที่ห้องข้อมูลข่าวสารจำนวน ราย

๓. การปฏิบัติตาม มาตรา ๑๑

๓.๑ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ ถึง ๑ เมษายน ๒๕๔๔ มีผู้มาใช้สิทธิขอตรวจข้อมูลข่าวสารที่ นอกเหนือจาก ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ตามมาตรา ๑) และข้อมูลที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู (ตาม มาตรา ๘) แล้ว จำนวน๒..... ราย

๓.๒ ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนขอตรวจดูมากที่สุด (โปรดระบุรายชื่อตามลำดับ ๓ เรื่อง)

- ๑. ...คำชี้ขาดหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทแรงงานปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๒...
- ๒. ...คำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรมปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๒
- ๓.

๓.๓ การปฏิเสธในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตาม มาตรา ๑๔ หรือ มาตรา ๑๕

ไม่มีการปฏิเสธ

มีการปฏิเสธ จำนวน ราย

โปรดระบุรายชื่อข้อมูลข่าวสารที่มีการปฏิเสธการเปิดเผย

- ๑.
- ๒.
- ๓.

๔. การปฏิบัติตาม มาตรา ๒๓(๓)

การจัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาฯ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลฯ ตาม มาตรา ๒๓ (๓)

คำนึงการแล้ว

อยู่ระหว่างดำเนินการ

(ระบุเล่ม/ตอน/ว.ค.ป. ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา)

๕. ปัญหาและอุปสรรค

..... เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของพ.ร.บ.....

..... ข้อมูลข่าวสาร.....

๖. แผนการดำเนินงานในอนาคต (โปรดระบุแผนงานโครงการที่จะดำเนินงานต่อไปเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและ

อุปสรรครวมถึงการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ ถ้ายังไม่มีแผนงานโครงการให้ระบุว่า "ไม่มี")

..... จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมวตรว๒๓.(๓)

๗. ข้อเสนอแนะ

..... สขร. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามพ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารสำหรับเจ้าหน้าที่.....

.....

.....

(.....)
(นางสาวกมลทิพย์ หงษ์บัวอภัย)
ตำแหน่ง

ข้าราชการกองทัพบก ๗๖๖๖. ๕๖๖๖. ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการ

โทร. ๒๓๒๑๓๓๑.....

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการสภาและส่วเสนาบดีและส่วเสนาบดี

บทที่ 3

ความเกี่ยวพันของกฎหมายอื่นกับการปฏิบัติตาม กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

เพื่อให้การปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เกิดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่หากมีความผิดพลาดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกฎหมายอีก 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และ พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อย่างพอสังเขป ดังนี้

ความเกี่ยวพันของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกับการปฏิบัติตาม กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ¹

ในการออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ย่อมมีผลเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลตามที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้ไว้ ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวบังคับเอกชนเรียกเป็นภาษากฎหมายว่า “คำสั่งทางปกครอง” การเตรียมการและดำเนินการต่าง ๆ ก่อนมีคำสั่งดังกล่าว ตลอดจนการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครอง เช่น การที่หน่วยงานพิจารณาคำขอและดำเนินการต่าง ๆ ก่อนมีคำสั่งปฏิเสธไม่ให้ข้อมูล หรือไม่ฟังคำคัดค้านหรือไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่บันทึกไว้ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการที่ประชาชนอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการย่อมเป็น “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” อย่างหนึ่ง ตามความหมายของ พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จึงอาจนำหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองดังกล่าวมาใช้บังคับได้ กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ในแง่ที่เป็นกลไกเสริมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเยียวยาปัญหาในการปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยอาจนำหลักเกณฑ์ที่ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไม่ได้กำหนดไว้ หรือกำหนดไว้แต่มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมี

¹ ฤทัย หงส์ศิริ, “ความเกี่ยวพันระหว่างกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครอง ข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการกฤษฎีกา” (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2541) , (อัดสำเนา)

มาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ เช่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การใช้สิทธิต่างๆ ของผู้ยื่นคำขอหรือผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แก่

1.1 สิทธิในการได้รับคำแนะนำให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้ถูกต้อง การยื่นคำขอตรวจดูเอกสาร ตามมาตรา 11 นั้น หากผู้ขอระบุข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการให้ จึงอาจตีความได้ว่าหากปรากฏว่าคำขอดังกล่าวบกพร่องหรืออ่านแล้วไม่เข้าใจแล้ว หน่วยงานของรัฐก็ไม่จำเป็นต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการหรือไม่ต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ แต่ในกรณีที่ พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 27 วรรคสอง กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องแนะนำให้ผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอให้ถูกต้อง หากเห็นได้ชัดว่าเป็นกรณีที่เกิดจากความไม่รู้หรือความเลินเล่อของผู้ขอ อันมีผลเป็นการลดปัญหาการยกคำขอเพราะเหตุทางเทคนิคไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของคำขอ

1.2 สิทธิที่จะได้รับการแจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ตามความจำเป็นแก่กรณี¹ เช่น สิทธิในการได้รับการพิจารณาคำขอภายในเวลาอันสมควร² สิทธิในการได้รับคำแนะนำให้ไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่ยื่นคำขอต่อหน่วยงานที่ไม่มีข้อมูลข่าวสารอยู่ในความควบคุมดูแล³ เป็นต้น

1.3 สิทธิที่จะได้รับแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง⁴ เช่น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามมาตรา 14 และ 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา 17 เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบว่ามีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ⁵ หากเจ้าหน้าที่ไม่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ การนับระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์

¹ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

² มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

³ มาตรา 12 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

⁴ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

⁵ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

เลขเรียกหนังสือ.....	12.09.6
เลขทะเบียน.....	25452
วันที่.....	2544
	5134
	- 7 พ.ย. 2544

หรือการโต้แย้งต้องเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์การอุทธรณ์หรือโต้แย้งดังกล่าว แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลาล้นกว่าหนึ่งปี ระยะเวลาอุทธรณ์จะขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งดังกล่าว¹

2. อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการ และการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แก่

2.1 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการพิจารณาคำขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ นั้นต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น หรือจะขาดความเป็นกลางในการทำคำสั่งทางปกครอง โดยเงื่อนไขภายนอกกรณีเช่นนี้พิจารณาจากสถานภาพทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงมูลเหตุจูงใจภายในการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น เจ้าหน้าที่เป็นคู่กรณีเอง เจ้าหน้าที่เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี โดยเงื่อนไขภายในคือมีเหตุอันมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้พิจารณาไม่เป็นกลาง เช่น เคยอุปถัมภ์ หรือทะเลาะวิวาทกับคู่กรณี เป็นต้น²

2.2 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี เช่น เจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบว่า บุคคลที่อ้างว่ามีสิทธิดำเนินการเกี่ยวกับการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมีสิทธิดำเนินการได้หรือไม่ เจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลถึงแก่กรรมตามที่ผู้ขอกล่าวอ้างจริงหรือไม่ เป็นต้น

3. หลักเกณฑ์บางประการที่ใช้บังคับแก่คำสั่งทางปกครองที่ออกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แก่

3.1 รูปแบบของคำสั่ง อาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ และหากทำเป็นหนังสือก็ต้องระบุเหตุผลไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ต้องระบุเหตุผลว่าเพราะเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการประเภทใด และเพราะเหตุใด³

3.2 วันที่คำสั่งไม่อนุญาตให้ข้อมูลข่าวสารของราชการมีผล คำสั่งนั้นมีผลใช้ยันต่อผู้ยื่นคำขอได้ตั้งแต่เมื่อผู้นั้นได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าวเป็นต้นไป⁴

3.3 การแจ้งคำสั่งทางปกครอง เช่น หากเป็นการแจ้งเป็นหนังสือต้องส่งหนังสือแจ้งต่อผู้นั้น หรือส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้นั้น⁵

¹ มาตรา 40 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

² มาตรา 13 และ 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

³ มาตรา 34 และ 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และ

มาตรา 15 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

⁴ มาตรา 42 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

⁵ มาตรา 69 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.4 การนับระยะเวลาในการใช้สิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในการอุทธรณ์หรือร้องเรียนหรือ การเสนอคำคัดค้านยอมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในหมวด 3 เรื่องระยะเวลาและอายุความตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นต้น

4. การอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง ตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา 44 ได้กำหนดวางหลักทั่วไปให้อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำ คำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว แต่เนื่องจาก พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดขั้นตอน ระยะเวลาและองค์การพิจารณา คำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้งไว้โดยเฉพาะ โดยบุคคลอาจร้องเรียนหรืออุทธรณ์คำสั่งได้ ดังนี้

4.1 ร้องเรียนคำสั่งดังกล่าวไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการในกรณี ที่หน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการให้แก่ตน ตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร¹

4.2 อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ใน กรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อ ความมั่นคงของประเทศ หรือเหตุอื่นตามมาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารของราชการของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ของราชการดังกล่าวตามมาตรา 17 หรือมีคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วน บุคคลที่บันทึกไม่ถูกต้องตามที่แท้จริงตามมาตรา 25²

ความเกี่ยวพันของกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในเรื่องความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้ความ คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ แม้การเปิดเผยนั้นจะเข้าข่าย ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใด คือต้องรับผิดชอบไม่ว่าทางวินัย ทางอาญา หรือทางแพ่ง ก็ให้ถือ ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบถ้าได้กระทำไปโดยสุจริตในกรณีที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ของราชการที่มีลักษณะอาจไม่ต้องเปิดเผยตามมาตรา 15 และเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการ ตามมาตรา 20 (1) หรือ (2) แล้ว เช่น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจได้เปิดเผยข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยเป็นการรुक้าสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรตามมาตรา 15 (5) แล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น จนเข้าข่ายเป็นการกระทำละเมิดตาม

¹ มาตรา 13 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

² มาตรา 13 วรรคแรก, 18 และ 25 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420¹ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นหน่วยงานของรัฐ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นไม่ต้องรับผิดชอบหากได้ทำถูกต้องตามมาตรา 20 ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแม้ได้กระทำโดยสุจริตแล้ว แต่บางครั้งเจ้าหน้าที่อาจเกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากความล้าสมัยหรือความไม่แน่ใจในข้อมูลกฎหมาย ทำให้มีความผิดในทางแพ่งฐานประมาทเลินเล่อได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจอาศัยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่มาช่วยเยียวยา ไม่ต้องรับผิดหรืออาจจะรับผิดน้อยลงได้

พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในทางแพ่งไว้ 4 ประการใหญ่ ๆ ได้แก่

1. สิทธิจะไม่ถูกฟ้องคดี

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ต้องถูกฟ้องคดีตกเป็นจำเลยและหากมีการฟ้องให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิด เจ้าหน้าที่ก็อาจยกข้อต่อสู้ได้ว่า เป็นการละเมิดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ หากผู้เสียหายต้องการจะฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดดังกล่าว ผู้เสียหายก็อาจจะฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดก็ได้ กรณีตัวอย่าง เช่น สามีและภรรยาคนหนึ่งได้มาตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง แพทย์ประจำโรงพยาบาลแห่งนั้นตรวจพบว่าผู้เป็นสามีติดเชื้อเอดส์ ต่อมาภรรยาผู้นั้นขอทราบผลการตรวจร่างกายของสามีตน แพทย์ดังกล่าวได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หากไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวให้ภรรยาผู้นั้นทราบ ต่อมาหากมีเพศสัมพันธ์กันอาจจะเกิดอันตรายต่อชีวิตภรรยาผู้นั้นได้ แพทย์ผู้นั้นจึงได้ตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวต่อภรรยาผู้นั้น เพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิตของบุคคล ซึ่งทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์ผู้นั้นเป็นผู้เสียหายจากถูกละเมิด หากผู้เสียหายต้องการจะฟ้องคดี ผู้เสียหายจะต้องฟ้องโรงพยาบาลที่แพทย์ผู้นั้นสังกัดจะฟ้องแพทย์ผู้นั้นไม่ได้ ผลในทางปฏิบัติก็คือ แพทย์ผู้นั้นไม่ต้องตกเป็นจำเลยและไม่ต้องวุ่นวายหาทนายความมาต่อสู้คดี

ถ้าหากมีผู้ไม่ประสงค์ดีกับผู้เสียหายคนนั้น มาขอทราบผลการตรวจเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของตนและแพทย์ผู้นั้นได้รับสินบนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว ก็ไม่ใช่เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ หากเกิดละเมิดขึ้นกฎหมายก็ให้ฟ้องแพทย์ผู้นั้น จะฟ้องโรงพยาบาลที่แพทย์ผู้นั้นสังกัดไม่ได้

¹ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

2. สิทธิที่จะไม่ต้องรับผิดชอบ

ตามตัวอย่างข้างต้น เมื่อผู้เสียหายฟ้องโรงพยาบาลแห่งนั้นแล้ว ผู้เสียหายชนะคดี ศาลพิพากษาว่า แพทย์ผู้นั้นเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยประมาท ให้โรงพยาบาลแห่งนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เมื่อโรงพยาบาลแห่งนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว โรงพยาบาลแห่งนั้นมีสิทธิเรียกให้แพทย์ผู้นั้นชดใช้ให้แก่โรงพยาบาลแห่งนั้นได้ เฉพาะในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น หากแพทย์ผู้นั้นเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยความประมาทเลินเล่อธรรมดาหรือประมาทเลินเล่อเล็กน้อยก็ไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้เงินคืนให้แก่โรงพยาบาลที่แพทย์ผู้นั้นสังกัดอยู่ เช่น แพทย์ผู้นั้นเข้าใจผิดคิดว่าน้องสาวภรรยาของผู้เสียหายเป็นภรรยาของผู้เสียหายเพราะมีหน้าตาคล้ายกัน และแพทย์ผู้นั้นได้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวให้น้องสาวภรรยาผู้นั้น

3. สิทธิที่จะรับผิดชอบเพียงบางส่วน

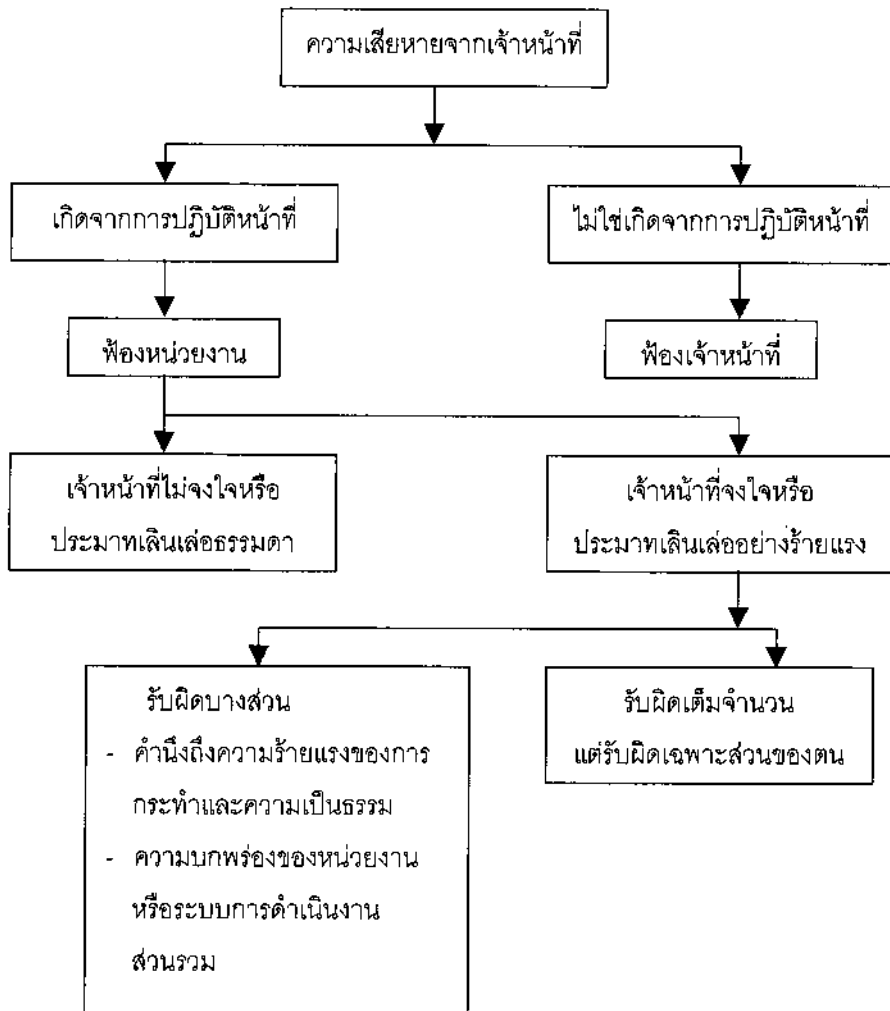
ตามตัวอย่างข้างต้น หากปรากฏว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของแพทย์ผู้นั้นเนื่องจากเปิดเผยกับคนทั่วไป แต่หากปรากฏว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมีสาเหตุเกิดจากความบกพร่องของโรงพยาบาลแห่งนั้นที่ออกระเบียบการเก็บรักษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไม่ชัดเจนทำให้แพทย์ผู้นั้นเข้าใจผิดคิดว่าบุคคลที่มาขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้เปิดเผยได้ตามมาตรา 24 แพทย์ผู้นั้นก็อาจยกเรื่องดังกล่าวขึ้นอ้างเพื่อเป็นเหตุในการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ต้องใช้คืนแก่โรงพยาบาลแห่งนั้นก็ได้ นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดไว้ชัดเจนว่า การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่หน่วยงานของรัฐนั้น เจ้าหน้าที่อาจไม่ต้องชดใช้คืนเต็มจำนวน แต่ให้หน่วยงานพิจารณาถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์

4. สิทธิที่จะรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเองเท่านั้น

ตามตัวอย่างข้างต้นหากการละเมิดเกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่สองคนขึ้นไป กฎหมายไม่ให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ให้นำหน่วยงานวินิจฉัยความรับผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคนและให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบเฉพาะในส่วนของตนเองเท่านั้น เช่น ค่าเสียหายจากการละเมิดเป็นจำนวน 1 ล้านบาท เจ้าหน้าที่ทั้งสองคนผิดเท่า ๆ กัน เจ้าหน้าที่แต่ละคนก็รับผิดคนละครึ่ง คือ คนละ 5 แสนบาทเท่านั้น¹

¹ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

แผนภูมิความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในเรื่องความรับผิดทางละเมิด
อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่

บทที่ 4

การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้ประกาศเป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 9 ธันวาคม 2540 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ ได้กำหนดสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และได้มีการปฏิบัติไปแล้ว ดังต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลข่าวสาร สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ โดยมีรองปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหาร การจัดระบบ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาประเภทข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย เป็นต้น

2. คณะกรรมการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการต้องมีระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำร่างระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะทำงานได้จัดทำร่างระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารฯ และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารข้อมูลข่าวสาร เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2543 และที่ประชุมมีมติรับรองร่างระเบียบดังกล่าว

3. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ออกระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2543 ปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้ลงนามเห็นชอบในระเบียบดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2543 และส่งไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2543 แบ่งเป็น 4 หมวด คือ หมวดคณะกรรมการบริหารข้อมูลข่าวสาร หมวดการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร หมวดการขอข้อมูลข่าวสาร การอนุญาต และการรับรองสำเนา และหมวดสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในท้ายระเบียบนี้ได้แนบแบบการขอให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดใช้ประโยชน์ โดยให้ผู้มาขอใช้บริการข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 และมาตรา 11 กรอกแบบการขอใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรให้สำเนาเอกสารหรือไม่ และต้องเสียค่าธรรมเนียมการทำสำเนาเท่าใด

4. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานข้อมูลข่าวสารของราชการ หน่วยงานละ 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่ระดับ 6 มีหน้าที่ในการติดต่อ ประสานงานกับสำนักสารสนเทศแรงงานและสวัสดิการสังคมและกำกับดูแลข้อมูลข่าวสารของราชการในหน่วยงานของตน สามารถให้บริการและแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ในการให้บริการข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ประสานงานเหล่านี้จะได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ ในโอกาสต่อไป

5. จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ หลักสูตร พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ระหว่างวันที่ 10 – 11 มกราคม 2544 โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 30 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าฝ่าย กองละ 1 คน และเจ้าหน้าที่ประสานงานข้อมูลข่าวสาร (ระดับ 6) กองละ 1 คน

6. การจัดทำหมวดหมู่เอกสารของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีข้อมูลข่าวสารมากน้อยแตกต่างกันไปตามภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ไม่เคยมีการรวบรวมจัดทำหมวดหมู่เอกสาร จึงไม่ทราบว่าหมวดหมู่เอกสารต่างๆ กระจายอยู่ที่หน่วยงานใด ดังนั้น เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและประโยชน์ในการค้นหา และตรวจสอบดูว่า หมวดหมู่เอกสารหมวดใด หรือเรื่องใด เป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยไม่ได้ หรือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ หมวดหมู่เอกสารดังกล่าวได้จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารข้อมูลข่าวสาร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2544 รับทราบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดประเภทข้อมูลข่าวสารต่อไป

7. การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ตามมาตรา 7 (1) – (4)

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้รวบรวมข้อมูลข่าวสาร ตามมาตรา 7 (1),(2),(3) ซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน และสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2541 ส่วนมาตรา 7 (4) ที่เกี่ยวกับกฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบายหรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้องนั้น ได้สำรวจดูแล้วไม่มีข้อมูลฯ³⁷ ตามมาตรา 7 (4)

8. การจัดสถานที่สำหรับประชาชนได้ค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9

ตามมาตรา 9 ได้กำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู ค้นหา ศึกษา ข้อมูลข่าวสาร ตามรายละเอียดในมาตรา 9 (1) – (8) ได้แก่

- (1) คำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน
- (2) นโยบาย
- (3) แผนงาน โครงการ งบประมาณ
- (4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงาน
- (5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงมาตรา 7 วรรคสอง
- (6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ฯ
- (7) มติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย
- (8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารกำหนด

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้เริ่มสำรวจข้อมูลข่าวสารดังกล่าว เมื่อเดือนกันยายน 2543 ปรากฏว่าหน่วยงานในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ มีข้อมูลข่าวสาร ตามมาตรา 9 (1),(2),(3),(4),(7) และ (8)

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้นำข้อมูลข่าวสารที่สำรวจได้ทั้งหมดมารวบรวมจัดเก็บไว้ที่ห้องสมุดกระทรวงแรงงานฯ พร้อมทั้งจัดทำดัชนีสำหรับการค้นหาไว้ด้วย

9. การปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร มาตรา 9(8)

สำนักสารสนเทศแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งรับผิดชอบการกำกับดูแลการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้แจ้งให้กองคลังทราบว่าจะต้องดำเนินการส่งข้อมูลข่าวสารตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ดังต่อไปนี้มาให้สำนักสารสนเทศฯ เพื่อจัดเก็บตามมาตรา 9 (8) และได้ดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คือ

- ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง กำหนดให้ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคา ของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการลงนามแล้ว เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา 9 (8) แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ

- ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง กำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 (8) แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ

10. การติดตามผลการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้ดำเนินการรายงานผลการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ โดยกรอกแบบรายงานการติดตามประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ พร้อมทั้งรวบรวมแบบรายงานฯ จากส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานฯ ทั้งหมด ส่งให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการปีละ 2 ครั้ง ภายในเดือนเมษายนและตุลาคม

หมวดหมู่เอกสารของสำนักงานปลัดกระทรวง

หมวด 1 งบประมาณ

- 1.1 กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี
 - 1.1.1 พรบ.งบประมาณ
 - 1.1.2 การขอตั้งงบประมาณ
 - 1.1.3 แผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของ สป.
(แบบ สป. 1-3)
- 1.2 การบริหารงบประมาณ
 - 1.2.1 การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี
 - 1.2.2 การได้งวดและการของวด
 - 1.2.3 การใช้จ่ายงบประมาณ
 - 1.2.4 สถานภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 1.3 การติดตามงบประมาณ
 - 1.3.1 การติดตามควบคุมกำกับระดับกอง
 - 1.3.2 การติดตามงบประมาณควบคุมกำกับจากกองคลัง
 - 1.3.3 การควบคุมกำกับงบประมาณสำหรับผู้บริหาร
- 1.4 รายงานผลการตรวจสอบภายใน

หมวด 2 การเงินและบัญชี

- 2.1 การเงิน
 - 2.1.1 โอนเงิน
 - 2.1.2 เบิกจ่าย
 - 2.1.3 งบผูกพัน
 - 2.1.4 การรับ-จ่าย เงินอุดหนุนราชการ
 - 2.1.5 การจ่ายเงินเดือน/บำเหน็จ/บำนาญ/ค่าเช่าบ้าน
- 2.2 การบัญชี
 - 2.2.1 การจัดทำบัญชี
 - 2.2.2 การตรวจสอบการเงิน
- 2.3 เงินนอกงบประมาณ
- 2.4 รายได้แผ่นดิน
- 2.5 ทะเบียนเอกสารสำคัญที่เก็บในตู้เซฟ

หมวด 3 บริหารงานทั่วไป

3.1 งานสารบรรณ

- 3.1.1 การรับ-ส่งหนังสือ (จำแนกตามประเภทหนังสือเช่น ลับ ปกปิด ฯลฯ)
- 3.1.2 การสั่งการของผู้บริหาร
- 3.1.3 ทะเบียนหนังสือเวียน
- 3.1.4 คำสั่งกระทรวง/คำสั่ง สป.
- 3.1.5 เอกสารรอทำลาย

3.2 งานประชาสัมพันธ์

- 3.2.1 ทำเนียบหน่วยงานในสังกัดกระทรวงฯ ในส่วนกลางและจังหวัด
- 3.2.2 กำหนดการของผู้บริหาร
- 3.2.3 ทำเนียบสื่อมวลชน
- 3.2.4 ทะเบียนช่องทางการเผยแพร่ (TV, วิทยุ, นสพ.)
- 3.2.5 เอกสารเผยแพร่ข่าว/นิทรรศการ/การรณรงค์
- 3.2.6 ข่าวที่เกี่ยวข้องด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 3.2.7 วิชาการประชาสัมพันธ์
- 3.2.8 แกล้งข่าว

หมวด 4 บริหารงานบุคคล

4.1 แผนอัตรากำลัง และระบบงาน

- 4.1.1 แผนกำลังคนและระยะระบบงาน
- 4.1.2 โครงสร้างและกรอบอัตรากำลัง

4.2 วินัย

- 4.2.1 การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง
- 4.2.2 การดำเนินการทางวินัย
- 4.2.3 การตรวจสำนวนและการรายงาน
- 4.2.4 การพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์

4.3 สรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

- 4.3.1 สรรหาและประเมินบุคคล
- 4.3.2 บรรจุ แต่งตั้ง
- 4.3.3 ทะเบียนประวัติ (ก.พ. 7)

4.4 สวัสดิการและบำเหน็จความชอบ

- 4.4.1 สวัสดิการ
- 4.4.2 เครื่องราชฯ และบำเหน็จความชอบ

- 4.4.3 บัญชีถือจ่าย
- 4.4.4 การประเมินบุคลากร

หมวด 5 นโยบายและแผน

- 5.1 นโยบายและแผนงาน/โครงการ
 - 5.1.1 นโยบาย/แนวทางดำเนินงาน(กระทรวง/กรม)
 - 5.1.2 แผนแม่บทด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม (กระทรวง/กรม)
 - 5.1.3 แผนงานโครงการ
 - 5.1.4 แผนปฏิบัติการ 5 ปี
 - 5.1.5 แผนปฏิบัติการประจำปี
 - 5.1.6 แผนพัฒนาจังหวัด/ตำบล
 - 5.1.7 โครงการตามแผนงาน กนภ.
 - 5.1.8 แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน

หมวด 6 วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

- 6.1 ข้อมูลการจัดซื้อ/จัดจ้าง
 - 6.1.1 ทะเบียนวัสดุ/ครุภัณฑ์
 - 6.1.2 การจัดหาและเบิกจ่ายพัสดุ
 - 6.1.3 สัญญาการจัดซื้อจัดจ้าง
- 6.2 ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
 - 6.2.1 ทะเบียนที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
 - 6.2.2 การให้บริการที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
- 6.3 ยานพาหนะ
 - 6.3.1 ทะเบียนยานพาหนะ
 - 6.3.2 การให้บริการยานพาหนะ
- 6.4 การซ่อมบำรุง
 - 6.4.1 การซ่อมบำรุงครุภัณฑ์
 - 6.4.2 การซ่อมบำรุงสิ่งก่อสร้าง
 - 6.4.3 การซ่อมบำรุงยานพาหนะ

หมวด 7 การฝึกอบรมข้าราชการ

- 7.1 แผนการฝึกอบรม
- 7.2 หลักสูตรการฝึกอบรม
- 7.3 สื่อและเอกสารประกอบการฝึกอบรม
- 7.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- 7.5 ประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม
- 7.6 ทำเนียบวิทยากรและสถานที่จัดฝึกอบรม

หมวด 8 สถิติ ศึกษาวิจัย โครงการ เครื่องชี้วัด

- 8.1 สถิติแรงงานและสวัสดิการสังคม
 - 8.1.1 สถิติการปฏิบัติงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 8.2 การศึกษาวิจัย
- 8.3 เครื่องชี้วัด
 - 8.3.1 เครื่องชี้วัดตามแผนโครงการ (สนผ.สว.รต.)
 - 8.3.2 เครื่องชี้วัดด้านการมีงานทำ (โครงการพัฒนาศักยภาพการประมวลข้อมูล)
- 8.4 คู่มือ
- 8.5 เอกสารวิชาการ
- 8.6 โครงการวางระบบข้อมูลเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาการว่างงานในระยะยาว
- 8.7 โครงการพัฒนาระบบข้อมูลการว่างงานประชาชน
- 8.8 โครงการดัชนีผลิตภาพแรงงาน
- 8.9 โครงการสำรวจภาวะการเข้าออกงานและความต้องการแรงงาน
- 8.10 โครงการจัดซื้อคอมพิวเตอร์และแนวปฏิบัติ
- 8.11 แผนปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูล
- 8.12 การพัฒนาระบบข้อมูลแผน
- 8.13 ระบบข้อมูลแผน อบต.

หมวด 9 พระราชบัญญัติ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ และงานกฎหมายต่างๆ

- 9.1 พระราชบัญญัติ
- 9.2 คำสั่ง
- 9.3 ประกาศ
- 9.4 ระเบียบ
- 9.5 มติคณะรัฐมนตรี
- 9.6 กฎหมายด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม
- 9.7 กฎหมายทั่วไป
- 9.8 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อหรือกฎหมายในความรับผิดชอบของ รต.
- 9.9 คำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว
- 9.10 คำวินิจฉัยอุทธรณ์
- 9.11 ผลการพิจารณาเรื่องความรับผิดทางละเมิด
- 9.12 การตอบข้อหารือทางกฎหมาย

- 9.13 การดำเนินคดี
- 9.14 คดีตัวอย่างที่ผ่านมา
- 9.15 การอุทธรณ์แรงงาน
- 9.16 กฎหมายแรงงานที่อยู่ระหว่างการปรับปรุง
- 9.17 การยกร่างกฎหมายแรงงาน

หมวด 10 วิเทศสัมพันธ์

- 10.1 มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ
 - 10.1.1 อนุสัญญาที่ประเทศไทยให้สัตยาบันและการรับข้อแนะ
 - 10.1.2 การดำเนินการตามอนุสัญญาและข้อแนะต่างๆ
 - 10.1.3 การประชุมองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และการประชุมคณะประสานงานการสมัยต่างๆ
- 10.3 ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ
 - 10.3.1 ความร่วมมือกับ ILO/ESCAP/UNDP
 - 10.3.2 ความร่วมมือกับประเทศที่ผ่านกรมวิเทศสหการ
 - 10.3.3 ความร่วมมือทวิภาคี
 - 10.3.4 โครงการเศรษฐกิจฝ่ายต่างๆ
 - 10.3.5 โครงการกลุ่มประเทศอาเซียน
 - 10.3.6 โครงการกลุ่มประเทศอินโดจีน
 - 10.3.7 โครงการของ ILO
 - 10.3.8 โครงการอื่นๆ
- 10.4 การศึกษา ฝึกอบรมและดูงานต่างประเทศ
 - 10.4.1 ทุน/หลักสูตร/ผู้ให้ทุน/รายงานของผู้รับทุน
 - 10.4.2 ข้าราชการไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงานต่างประเทศ
- 10.5 ข้อมูลพิธีการ
 - 10.5.1 เอกสารการประชุมระหว่างประเทศ
 - 10.5.2 การมาดูงานของแขกชาวต่างประเทศ
 - 10.5.3 ประเทศที่ผู้บังคับบัญชาจะเดินทางไป/คำกล่าว/สาส์น
 - 10.5.4 แขกต่างประเทศซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงที่มาเยี่ยมคารวะและไปเยี่ยมคารวะ
- 10.6 การประสานราชการต่างประเทศ
 - 10.6.1 ข้าราชการไปประจำต่างประเทศ
 - 10.6.2 ข้าราชการลาเข้าประเทศไทย
 - 10.6.3 โครงการอาสาสมัครช่วยราชการ

- 10.6.4 ลักษณะรายงานการใช้จ่ายเงินกองทุนช่วยเหลือคนหางานไปทำงานต่างประเทศ
- 10.6.5 การจัดตั้งบ้านพักฉุกเฉินในต่างประเทศ
- 10.6.6 การส่งเสริมการหาตลาดแรงงานในต่างประเทศ
- 10.6.7 สถานการณ์แรงงานและการช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานในต่างประเทศ

หมวด 11 บริการประชาชนและเรื่องราวร้องทุกข์

11.1 งานบริการประชาชน

- 11.1.1 คณะอนุกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนประจำ กรม.
(อนุกรรมการ ปปร.)
- 11.1.2 แผนปฏิบัติงานของอนุกรรมการ ปปร.
- 11.1.2 ระเบียบว่าด้วยขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 11.1.4 เอกสารวิชาการของอนุกรรมการ ปปร.

11.2 การรับเรื่องราวร้องทุกข์ในประเทศ

- 11.2.1 การขอคำปรึกษาแนะนำ
- 11.2.2 ทะเบียนการร้องทุกข์/ร้องเรียนประกอบด้วยวิธีการร้องเรียน หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ประเภทของเรื่องที่ร้องเรียน และการดำเนินการของเจ้าหน้าที่
- 11.2.3 คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์/ร้องเรียน
ผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นประธาน)
- 11.2.4 สรุปผลการดำเนินการรับเรื่องราวร้องทุกข์

11.3 การรับเรื่องราวร้องทุกข์ในต่างประเทศ

- 11.3.1 ทะเบียนการร้องทุกข์/ร้องเรียน ประกอบด้วยวิธีการร้องเรียน หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ประเภทของเรื่องที่ร้องเรียน และการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ (ส่งกลับภูมิลำเนา ติด
ตามเงินประกันสังคม ฯลฯ)

หมวด 12 การตรวจราชการ

12.1 แผนการตรวจราชการ

12.2 การมอบหมายความรับผิดชอบห้องที่ในการตรวจราชการ

12.3 คณะกรรมการกำหนดแผนและติดตามผลการตรวจราชการของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

12.4 ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2536 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

12.5 สรุปผลการตรวจราชการ

12.5.1 ตรวจราชการกรณีปกติ

12.5.2 ตรวจงานตามนโยบายของรัฐบาลกรณีเร่งด่วนโครงการพิเศษต่างๆ

- 12.5.3 ตรวจติดตามเรื่องราร้องทุกข์
- 12.5.4 ตรวจงานเกี่ยวกับสถานการณ์เหตุการณ์สำคัญ อุบัติเหตุหรือสาธารณภัย ภัยใหญ่ อันมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป (เช่น โรงงานอบลำไย บ.หงไทยเกษตรพัฒนา จำกัด อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ระเบิด)
- 12.5.5 ตรวจงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ (เช่น โครงการจ้างบัณฑิตอาสาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน จัดทำคู่มือการตรวจราชการโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภาวะขาดแคลนน้ำ)
- 12.5.6 ตรวจงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา (เช่น การสืบสวนข้อเท็จจริง การมอบหมายงานเฉพาะกิจเร่งด่วนต่างๆ)
- 12.5.7 ตรวจสำนักงานแรงงานไทยในต่างประเทศ
- 12.5.8 การวิเคราะห์และประมวลผลการตรวจราชการ
- 12.6 การประสานการตรวจราชการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ
 - 12.6.1 คณะอนุกรรมการประสานการตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
 - 12.6.2 คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลสำนักนายกรัฐมนตรี
 - 12.6.3 โครงการประสานงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม และผู้ตรวจราชการกรมในสังกัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม

หมวด 13 ผู้ทำประโยชน์ให้ทางราชการ

- 13.1 องค์การ/ผู้ทำประโยชน์ให้ทางราชการ
 - 13.1.1 การบริจาค
 - 13.1.2 กรรมการต่างๆ
- 13.2 องค์การ/กระทำประโยชน์ (ได้รับสิ่งตอบแทน)
 - 13.2.1 ใบประกาศเกียรติคุณ
 - 13.2.2 เครื่องราชฯ
 - 13.2.3 สิ่งตอบแทนอื่นๆ

หมวด 14 คณะกรรมการไตรภาคี

- 14.1 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานไตรภาคี
- 14.2 รายงานการประชุมคณะกรรมการ
- 14.3 ผลงานคณะกรรมการ
- 14.4 ข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ
- 14.5 คำสั่งชี้ขาด คำวินิจฉัยข้อพิพาทแรงงาน

บทที่ 5

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ในอดีตหน่วยงานของราชการไทยมักถูกกล่าวหาว่านำเรื่องความลับทางราชการ มาเป็นข้ออ้างที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชน เพื่อไม่ต้องทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงกระบวนการทำงานของหน่วยงานราชการว่าทำอะไรบ้าง อันเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ปัจจุบันคนไทยมีการศึกษามากขึ้น ได้รับกระแสความคิดของสังคมโลก และได้นำกระแสในเรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการมาด้วย โดยได้วิวัฒนาการจนมีการออก พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาบังคับใช้ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องมีการปรับความคิดของคนเป็นอย่างมาก ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องมีหน้าที่เพิ่มมากขึ้นในการให้บริการ ข้อมูลข่าวสารของราชการ และประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ หน้าที่ ความรับผิดชอบและสิทธิอันพึงมีพึงได้ที่เพิ่มมากขึ้นนั้น ก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อ พัฒนาการในการเรียนรู้ และความเข้าใจต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ จึงขอนำเสนอ ปัญหาต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ขาดการตระหนักถึงความสำคัญ เจ้าหน้าที่จำนวนไม่น้อยในสำนักงาน ปลัดกระทรวงแรงงานฯ มีความคิดว่าการให้บริการข้อมูลข่าวสารเป็นการเพิ่มภาระ เพิ่มหน้าที่ จึงไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เป็นผลให้ขาดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการบริการข้อมูล ข่าวสาร
2. การอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สำนักงานปลัด กระทรวงแรงงานฯ ได้เคยจัดให้มีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ในเรื่อง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ แล้ว แต่วิทยากรยังไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน
3. ขาดคู่มือการให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติ อธิบายความหมาย และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับเจ้าหน้าที่และประชาชนโดยทั่วไป
4. การประชาสัมพันธ์ไม่น่าสนใจ ไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ในข้อที่ 1,2,3 และเป็นปัญหา ที่ส่วนราชการอื่น ๆ ได้ประสบมาแล้วเช่นเดียวกันและเห็นว่าสมควรเป็นภาระหน้าที่ของ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ที่จะกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่จะ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การตระหนักถึงความสำคัญ น่าที่จะมีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการต่าง ๆ โดยมุ่งผลให้ผู้บริหารเหล่านี้มีทัศนคติทางด้านบวกกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร โดยให้ค้ำนึ่งอยู่เสมอว่า ระบบราชการอยู่ระหว่างการปฏิรูปไปสู่ระบบที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ต้องมีคุณภาพ วิธีการดำเนินงานต้องโปร่งใสตรวจสอบได้ กฎหมายฉบับนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปขั้นต้น หากเจ้าหน้าที่ไม่ปรับปรุง ไม่เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและวิธีการทำงาน ให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการที่กำลังเริ่มดำเนินการอยู่ และจะมีความเข้มข้นมากขึ้นในอนาคตต่อไป เจ้าหน้าที่ก็จะไม่มีความสุข เพราะขาดการเตรียมพร้อมที่จะรองรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีการตรวจสอบ ประเมินผล วิธีการปฏิบัติงานที่เข้มงวด รัดกุม และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การสัมมนาในลักษณะนี้ เป็นหน้าที่หลักของ สขร. ที่ผ่านมา สขร. อาจจะมีการดำเนินการบ้างแล้ว แต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จึงสมควรมีการหุ่่มเทกกิจกรรมในส่วนนี้มากยิ่งขึ้น เพราะผู้บริหารของแต่ละส่วนราชการเป็นกลไกหลักในการผลักดันเจ้าหน้าที่ในองค์กร

2. โดยปกติ สขร. จะเป็นผู้ประสานสรรหาวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการจัดการอบรมเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร แต่เนื่องจากวิทยากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ในกฎหมายฉบับนี้มีจำนวนไม่มาก และมีภารกิจงานประจำที่ต้องปฏิบัติ วิทยากรจึงมีไม่เพียงพอ และเป็นภารกิจที่สำคัญของ สขร. ในการสรรหาวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพราะวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ จะทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ เข้าใจคลาดเคลื่อน หรือเกิดความเบื่อหน่าย การอบรมอาจจะไม่สัมฤทธิ์ผล

3. คู่มือการให้บริการข้อมูลข่าวสาร นอกจากอบรมแล้ว คู่มือการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจ ทราบขั้นตอนวิธีการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่ง สขร. ก็มีแนวความคิดในการจัดทำคู่มือลักษณะนี้เช่นเดียวกัน แต่ยังคงมีความล่าช้าที่น่าที่จะมีการผลักดันให้เป็นผลสำเร็จโดยเร็ว เพราะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่มาก

4. สมควรประสานกองสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการส่งเสียงตามสายบริเวณห้องโถงชั้นล่าง อาคารกระทรวงแรงงานฯ และโรงอาหารของกระทรวงแรงงานฯ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปในบริเวณดังกล่าวที่มีจำนวนมากพอสมควร ได้รับทราบว่าปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานฯ ให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชนเรื่องใดบ้าง สามารถไปขอใช้สิทธิที่หน่วยงานใด

บรรณานุกรม

1. กฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
2. กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
3. กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
4. กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
5. ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
6. ชาญชัย แสงศักดิ์, บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการกับข้อพิจารณาทางกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2543
7. ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู
8. ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ใช้บังคับ
9. ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง การเรียกค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีค่าธรรมเนียมของข้อมูลข่าวสารของราชการ
10. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
11. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539
12. ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการ พ.ศ. 2544 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 118 ตอนพิเศษ 18 ง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544
13. ระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2543 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 117 ตอนพิเศษ 114 ง วันที่ 7 พฤศจิกายน 2543

14. ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2
แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2543
15. ฤทัย หงส์สิริ. "ความเกี่ยวพันระหว่างกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครอง
ข้อมูลข่าวสารของราชการ และคณะกรรมการกฤษฎีกา". กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี , 2541. (อัดสำเนา)
16. วุฒิสภา, สำนักเลขาธิการ. ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักเลขาธิการวุฒิสภา,
2543
17. อรรถพล ใหญ่สว่าง และวิชา ไชยสาร. สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2541

712.05.6
25450
2544

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

05134

เอกสารผลงานเรื่อง แนวทาง